

Raný středověk – centra:

Itálie

- 5.–6. stol. barbarské nájezdy, germánské vlivy
- ostrogótská říše, Theodorich: **Boethius**, **Cassiodorus**
- *sermo vulgaris*, ale latina vnímána stále jako domácí jazyk
- zbytky knihoven a škol z římské doby, kontinuita s římskou vzdělaností i po přechodu výuky do klášterů
- 2. ½ 6. st.: **Řehoř Veliký** X **Řehoř Tourský**
- kláštery
- langobardská říše: **Paulus Diaconus**

Gallie

- merovejská dynastie, romanizace Franků
- 6. stol.: **Gregorius Turonensis,**
Venantius Fortunatus
- **Fredegarova kronika**
- na jedné straně snaha o spisovnou latinu,
na druhé tendence k osamostatnění
hovorové řeči
- snaha k pozvednutí jazykové úrovně

Hispanie

- visigotská říše, ale románské prostředí
- školy v Toledu, Saragosse a Seville
- poměrně korektní latina, ale málo dokladů
- v 8. stol. arabský vpád, ale k přílišnému úpadku nedošlo díky dobré organizaci církevních škol a dědictví autorů 7. stol. (**Isidor ze Sevilly**)

Afrika

- souvislý pás starých provincií v severní Africe
- **Augustinus** (Tagaste, Kartágo, Hippo Regius)
- **Tertullianus, Lactantius, Cyprianus...**
- za nadvlády Vandalů **Dracontius** a další básníci
- po vpádu Arabů koncem 7. stol. zde zaniká latinská civilizace

Irsko

- zcela odlišná situace, latina cizím prvkem, nesplývala s mateřským jazykem
  - **sv. Patrik** (5. stol.), kláštery, „*insula sanctorum et doctorum*“
  - od 6. stol. navázány styky s Římem, ale irská církev si uchovala značnou samostatnost
  - *Schoti* (Skotové) = irští mniši
  - *peregrinatio pro Christo*: misie k Anglosasům a dalším germánským kmenům
- Columbanus** – 6.-7. stol., kláštery Luxeuil a Fontaine ve Francii a Bobbio v Lombardii
- latinskou liturgií se mniši učili na bibli a křesťanských autorech, ne na antických literárních dílech, proto jejich latina má spíše školský než literární charakter

Británie

- nikdy nebyla zcela romanizována, proběhla však částečná christianizace
- v 5. stol. se stáhli Římané, v 6. stol. zemi obsadili germánské kmeny Anglů, Sasů a Jutů (**Gildas Sapiens**)
- opětovná christianizace:
  - A. kláštery irských mnichů (6. stol.: Columba Starší, klášter Iona)
  - B. nová římská misie (za Řehoře Velikého, mnich Augustin)
- **Aldhelm z Malmesbury, Beda Venerabilis, Alcuin**
- *peregrinatio pro Christo*: **sv. Bonifác** („apoštol Německa“, Fuldský klášter)

Karolinská renesance

- kolem r. 700 už nemohla sloužit jako kulturní a úřední řeč ve velkém království
- prostředkem k jazykové nápravě měl být návrat ke studiu gramatiky a literatury klasického období a reorganizace školství
- nešlo o návrat k antice a její kultuře ani o sekularizaci, jako v renesanci 14.-15. stol., šlo čistě o jazyk: antičtí autoři se čtou, aby usnadnili přístup k biblickým a patristickým textům
- spisy antických autorů byly formálními vzory, ale skutečnou autoritou zůstala bible a křesťanští autoři

Rysy:

A. zahraniční učenci a učitelé na franckém dvoře:

- Itálie: Petr z Pisy, Paulinus z Aquileje, Paulus Diaconus
- Británie: Alcuin
- Hispánie: Theodulf z Orleánsu

Teprve ve 2. generaci to byli Frankové
(**Einhard**)

B. Spojení Karlova dvora s kláštery:

- záměrem bylo vybudovat síť klášterních škol
- jedno z významných center vzdělanosti při fuldském klášteře (opati Hrabanus Maurus, Lupus de Ferrières)

C. Panovníkova osobní účast

- Karel uměl latinsky mluvit a číst, nikoliv psát, ale šlo mu o kulturní a duchovní rozkvět, dokázal najít vhodné poradce a poskytl jim velkou oporu
- 789: *Admonitio generalis* (min. požadavky na vzdělání)
- 800: *Epistula de litteris colendis* (o studiu v kláštorech a vzdělávání světského kléru)
- *schola palatii, schola palatina*: původně ke vzdělávání písařů a notářů u dvora, za Karla reorganizována a měla se stát vzorem pro ostatní; učily se na ní disciplíny trivium i quadrivium

Důsledky Karolinské renesance

- náprava ortografie a výslovnosti latiny, zmizela konfuze latiny merovejské
- znovu se vytvořila literární latina (sice dále rozvíjená, ale odtud opět konzervační tendence způsobující vzdalování literárního a mluveného jazyka)
- přestala existovat vulgární latina, vznikají románské jazyky